

Александар
ВУЧЕВСКИ

ИЗБОРИТЕ ВО АМЕРИКА

М

инатиот месец светската јавност беше целосно преокупирана со претседателските избори во Соединетите Американски Држави.

Процесот на изборите, кој траеше речиси две години, го доживеа својот врв со традиционалното гласање во првата седмица од ноември. Интересирањето за овие избори беше дотолку поголемо што се работи за функцијата на најмоќниот човек на планетата. Се избираше лидер на најмоќната земја и заповедник на најсилната армија во светот. Исходот од изборите на сите ни е познат: прв пат во историјата САД добија афро-Американец за претседател. Барак Обама освои огромно мнозинство од американските гласови и по осум години повторно ја врати Демократската партија во Белата куќа. Демократите освоија и мнозинство во двата дома на Конгресот.

Но, изборниот процес сè уште не е готов. Имено, деновиве треба да се состави т.н "изборен колегиум" кој и формално ќе го избере новиот претседател на САД. По изборот на новата администрација се очекуваат и темелни промени во американската политика на сите полиња.

Самиот Барак Обама говореше за тоа во предизборието. Прашањето кое сите нас овде нè интересира е каков ќе биде курсот на новата власт кон Македонија и воопшто кон регионот. Но, на одговорот ќе мораме да почекаме до јануари, кога ќе биде официјалната инаугурација на новиот, четириесет и трети по ред, американски претседател.

Секој изборен циклус во САД е феномен сам по себе. Американските избори отсекогаш ме фасцинирале, без разлика дали се работи за избор на претседател, гувернер, сенатор или за некоја локална функција. Според мене,

токму овој гласачки систем е врв на демократијата. Понекогаш Американците годишно излегуваат на гласање и по седум пати, и така директно сами ја креираат политиката. Во оваа држава речиси секоја јавна функција се добива преку изјаснување на самите граѓани. Ист е принципот и за претседателот и за локалниот шеф на полицијата. Токму тоа и ги мотивира функционерите на сите нивоа на власт повеќе да се залагаат, бидејќи нивната кариера зависи

имаат сопствени кампањи и водат отворени дебати со своите сопартијци во кои ја изложуваат својата програма. Мене ова ми е несекојдневно и чудно, бидејќи кај нас за имињата на кандидатите за политичка функција најчесто одлучуваат партиските султани.

Посебен шарм на изборите им дадоа неколкуте телевизиски дуели меѓу Барак Обама и Џон Меккејн. И повторно, според моето домашно искуство, овие политички дебати беа откровение. Навикнат на овдешните меѓупартиски препукувања со многу ниско ниво на комуникација, американските претседателски дебати за мене претставуваа вистинско уживање. Кандидатите преку конструктивна полемика и размена на ставови и идеи се обидоа да ги привлечат гласачите на своја страна. Не слушнав ниту навреди ниту омаловажување кон опонентот. За македонски услови ваквиот начин на политичка комуникација е научна фантастика.

Уште една работа која е совршено законски регулирана во САД, а која се однесува на изборите, е финансирањето на кампањите. Точно се знае изворот на секој цент и каде тој е потрошен. Строго се определени сумите кои смеат да се користат за изборите. Целиот процес е јавен и транспарентен, така што секој граѓанин има право на увид во финансирањето на партиите и на кандидатите.

Некој можеби ќе најде забелешка во тоа што американскиот политички систем е сведен на само две партии. Но, за разлика од кај нас, таму не постојат поимите "партиска послушност" и "директиви од врвот". Функционерите се водат единствено од своите убедувања и од интересите на своите гласачи. Во тој контекст, бадијала ни се стотиците партии кои ние ги имаме во Македонија.

СЕКОЈ ИЗБОРЕН ЦИКЛУС ВО САД Е ФЕНОМЕН САМ ПО СЕБЕ И ПРЕТСТАВУВА ВРВ НА ДЕМОКРАТИЈАТА.

од волјата на гласачите. Во некои случаи мандатите се ограничени на само две години. За да се спроведе масовно ова (се работи за милиони гласачи) и навидум комплицирано гласање се грижи независна и професионална гласачка администрација.

Како што напишав на почетокот, процесот на избирање на претседател на САД траеше речиси две години. Првиот филтер на кандидатите се случува во самите партии. Секој член на Републиканската или на Демократската партија има право да го даде својот глас на внатрешните избори. Кандидатите